

Przepisy merytoryczne aktu prawnego – przepisy ogólne

WEBINARIUM

Rządowe Centrum Legislacji

Warszawa 2025

Plan webinarium

1. Wprowadzenie
2. Funkcje przepisów ogólnych
3. Miejsce przepisów ogólnych w ustawie
4. Rodzaje przepisów ogólnych
5. Sposób formułowania przepisów ogólnych
6. Systematyka przepisów ogólnych

§ 24 Zasad techniki prawodawczej

§ 15 Poszczególne elementy ustawy zamieszcza się w następującej kolejności:

- 1) tytuł;
- 2) przepisy merytoryczne ogólne i szczegółowe;
- 3) przepisy zmieniające;
- 3a) przepisy epizodyczne;
- 4) przepisy przejściowe i dostosowujące;
- 5) przepisy uchylające, przepisy o utracie mocy obowiązującej ustawy oraz przepisy o wejściu ustawy w życie (przepisy końcowe).

§ 20 Zasad techniki prawodawczej

§ 20. 1. W przepisach merytorycznych można wydzielić przepisy ogólne i przepisy szczegółowe.

2. Wydzielone przepisy ogólne oznacza się nazwą „Przepisy ogólne”; można je systematyzować w grupy tematyczne i oznaczać nazwami charakteryzującymi treść każdej z grup.

Kiedy warto wyodrębnić przepisy ogólne w odrębną jednostkę systematyzacyjną?

Duża objętość ustawy lub szeroki zakres regulowanych spraw

§ 21 i § 22 Zasad techniki prawodawczej

§ 21. 1. W przepisach ogólnych zamieszcza się:

- 1) określenie zakresu spraw regulowanych ustawą i podmiotów, których ona dotyczy, lub spraw i podmiotów wyłączonych spod jej regulacji;
- 2) objaśnienia użytych w ustawie określeń i skrótów.

2. W przepisach ogólnych zamieszcza się również

inne, niż wskazane w ust. 1, postanowienia wspólne dla wszystkich albo dla większości przepisów merytorycznych zawartych w ustawie.

§ 22. 1. W przepisach ogólnych można zamieścić

odesłanie do innej ustawy lub do postanowień, o których mowa w § 4 ust. 2, tylko wtedy, gdy uregulowania w nich zawarte uzupełniają lub odmiennie regulują sprawy normowane ustawą.

2. W odesłaniu, o którym mowa w ust. 1, jednoznacznie wskazuje się akt normatywny, do którego następuje odesłanie, oraz określa się zakres spraw, dla których następuje to odesłanie.

§ 3 ust. 2 Zasad techniki prawodawczej

§ 3. 2. W ustawie nie zamieszcza się przepisów, które regulowałyby sprawy wykraczające poza wyznaczony przez nią **zakres przedmiotowy** (**stosunki, które reguluje**) oraz **podmiotowy** (**krąg podmiotów, do których się odnosi**).

§ 24 Zasad techniki prawodawczej

§ 24. 1. Przepisy szczegółowe zamieszcza się w następującej kolejności:

- 1) przepisy prawa materialnego;
- 2) przepisy ustrojowe;
- 3) przepisy proceduralne;
- 4) przepisy o karach pieniężnych i przepisy karne.

Funkcje przepisów ogólnych

Informacyjna – pokazuje, przedmiot i podmiot regulacji ustawy.

Porządkująca – wyznacza zakresy stosowania, oddziela elementy regulacji.

Interpretacyjna – pomaga interpretować szczegółowe przepisy ustawy.

- Przepisy ogólne mogą realizować zasadę pomocniczości:
 - ograniczenie rozbudowania przepisów szczegółowych,
 - uporządkowanie pojęć wspólnych dla wielu ustaw.
- Przepisy ogólne ułatwiają utrzymanie jednolitej terminologii w całym systemie prawa.

przykłady

ustawy zawierające przepisy ogólne:

- ☐ ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o Krajowym Systemie Cyberbezpieczeństwa
- ☐ ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. - Prawo dewizowe
- ☐ ustawa z dnia 5 sierpnia 2005 r. o pracy na morzu

ustawy niezawierające przepisów ogólnych:

- ☐ ustawa z dnia 10 marca 1994 r. o utworzeniu Uniwersytetu Opolskiego
- ☐ ustawa z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wprowadzeniem centralnego systemu informacji rynku energii i innych ustawy
- ☐ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe
- ☐ ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy

Zakres regulacji przepisów ogólnych

Przepisy ogólne mogą zawierać:

- zakres przedmiotowy
 - w tym wyłączenia stosowania ustawy
- zakres podmiotowy
- objaśnienia pojęć (definicje)
- skróty
- postanowienia wspólne dla wszystkich albo dla większości przepisów merytorycznych zawartych w ustawie
- odesłania do innej ustawy lub do postanowień umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską oraz dających się bezpośrednio stosować postanowień aktów normatywnych ustanowionych przez organizacje międzynarodowe lub organy międzynarodowe, tylko wtedy, gdy uregulowania w nich zawarte uzupełniają lub odmiennie regulują sprawy normowane ustawą

Przepisy ogólne w akcie wykonawczym

§ 125. 1. W przepisach ogólnych rozporządzenia:

- 1) określa się jego przedmiot, jeżeli nie jest on określony w tytule rozporządzenia w sposób szczegółowy i wyczerpujący, rozpoczynając przepis od wyrazów: „Rozporządzenie określa...”;
- 2) zamieszcza się postanowienia o stosowanych w rozporządzeniu definicjach i skrótach.

2. W przepisach ogólnych zamieszcza się również inne, niż wskazane w ust. 1, postanowienia wspólne dla wszystkich albo dla większości przepisów merytorycznych zawartych w rozporządzeniu.

§ 132. Do projektów rozporządzeń stosuje się odpowiednio zasady wyrażone w dziale I w rozdziałach 1-7 i w dziale II, o ile zasady zawarte w niniejszym dziale nie stanowią inaczej.

Formułowanie przepisu określającego zakres przedmiotowy

- 1) „ogólne określenie przedmiotu ustawy” to element tytułu ustawy (§ 16 pkt 3 ZTP);
- 2) zakres przedmiotowy ustawy to stosunki, które ustawa reguluje (§ 3 ust. 2 ZTP);
- 3) przepis określający zakres regulacji ustawy formułujemy niezależnie od tego, czy wyodrębniamy odrębną jednostkę redakcyjną dla przepisów ogólnych;
- 4) dziedzina spraw, która obejmuje stosunki regulowane przez ustawę jest najczęściej określana przez użycie kryterium przedmiotowego, a rzadziej – kryterium podmiotowego

Zakres spraw regulowanych ustawą – kryterium przedmiotowe

zalecane określenia:

„Ustawa określa...” (5 747 przypadków wystąpienia)

„Ustawa normuje...” (275 przypadków wystąpienia)

„Ustawa reguluje...” (1 707 przypadków wystąpienia)

Zakres spraw regulowanych ustawą – kryterium przedmiotowe - przykłady

Dział I. Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa **określa** zasady wykonywania rybołówstwa morskiego oraz tryb postępowania, w tym zakres zadań i właściwość organów, w sprawach:

- 1) nadawania, cofania i zawieszania uprawnień do wykonywania rybołówstwa morskiego;
- 2) racjonalnego wykonywania rybołówstwa morskiego, w tym ochrony żywych zasobów morza;
- 3) nadzoru nad wykonywaniem rybołówstwa morskiego oraz nad wyładunkiem i przeładunkiem organizmów morskich.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim

Zakres spraw regulowanych ustawą – kryterium przedmiotowe - przykłady

Tytuł I. Przepisy ogólne

Art. 1 . 1. Ustawa **normuje**:

- 1) stosunki w zakresie wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych;
- 2) zasady, na jakich przedsiębiorcy mogą przyjmować projekty racjonalizatorskie i wynagradzać ich twórców;
- 3) zadania i organizację Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej „Urzędem Patentowym”.

Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej

Zakres spraw regulowanych ustawą – kryterium przedmiotowe - przykłady

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1 Ustawa **reguluje** sprawy:

- 1) rejestracji leśnego materiału podstawowego;
- 2) obrotu leśnym materiałem rozmnożeniowym;
- 3) kontroli leśnego materiału podstawowego oraz leśnego materiału rozmnożeniowego wprowadzanego do obrotu;
- 4) regionalizacji nasiennej.

Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym

Zakres spraw regulowanych ustawą – kryterium przedmiotowe - przykłady

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1 . 1. Ustawa określa:

- 1) organizację krajowego systemu cyberbezpieczeństwa oraz zadania i obowiązki podmiotów wchodzących w skład tego systemu;
- 2) sposób sprawowania nadzoru i kontroli w zakresie stosowania przepisów ustawy;
- 3) zakres Strategii Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa

Zakres spraw regulowanych ustawą – kryterium podmiotowe - przykłady

Tytuł I. Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje:

- 1) powstanie, organizację i działalność spółdzielni europejskiej, w zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu Rady nr 1435/2003/WE z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie statutu spółdzielni europejskiej (SCE) (Dz.Urz. WE L 207 z 18.08.2003, s. 1; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 280);
- 2) zasady zaangażowania pracowników w spółdzielni europejskiej.

Ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o spółdzielni europejskiej

Zakres spraw regulowanych ustawą – kryterium przedmiotowe - przykłady

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Przepisy ustawy *dotyczą*:

- 1) ochrony języka polskiego;
- 2) używania języka polskiego w realizacji zadań publicznych;
- 3) używania języka polskiego w obrocie oraz przy wykonywaniu przepisów z zakresu prawa pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim

Zakres spraw regulowanych ustawą – przykłady

Art. 1. § 1. Ustawa reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych.

§ 2. Spółkami handlowymi są: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna i spółka akcyjna.

Art. 2. W sprawach określonych w art. 1 § 1 nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.

ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

- Zakres podmiotowy określa do jakich podmiotów ustawa ma zastosowanie. Może obejmować osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej lub określone grupy (np. przedsiębiorców, organów administracji publicznej).
- Zakres podmiotowy pozostaje w ścisłym związku z zakresem przedmiotowym. Ustawa może regulować daną dziedzinę życia (np. dane osobowe), ale adresatem norm mogą być tylko określone kategorie podmiotów, np. administratorzy danych.

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Dział I. Zasady finansów publicznych

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zakres i zasady działania oraz organizację jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych;
- 2) zakres i zasady działania agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej i państwowych funduszy celowych; [...]

Art. 4. 1. Przepisy ustawy stosuje się do:

- 1) jednostek sektora finansów publicznych;
- 2) innych podmiotów w zakresie, w jakim wykorzystują środki publiczne lub dysponują tymi środkami.

2. Przepisy dotyczące jednostek samorządu terytorialnego stosuje się odpowiednio do związków metropolitalnych oraz związków gmin i powiatów.

wyłączenia

Zakres przedmiotowy i zakres podmiotowy ustawy wskazuje się w sposób pozytywny – przez określenie spraw lub podmiotów, do których przepisy będą miały zastosowanie.

Ustawa powinna w sposób wyczerpujący i jednolity określać typ regulowanych przez nią stosunków społecznych. Może jednak dojść do negatywnego określenia zakresu przedmiotowego i zakresu podmiotowego ustawy w tym celu stosuje się wyłączenia.

Wyłączenie to pozostawienie pewnych spraw lub podmiotów poza regulacjami ustawy.

Niedopuszczalne jest jednak wskazanie w ustawie jedynie spraw lub podmiotów, do których nie będzie miała ona zastosowania.

Wyłączenia zamieszcza się bezpośrednio po zakresie przedmiotowym lub zakresie podmiotowym.

wyłączenia

Wyłączenia:

- 1) bezwarunkowe - jeżeli wyłączenie jest bezwzględne i będzie funkcjonowało zawsze.
- 2) warunkowe - jeżeli przewiduje się okoliczności, których wyłączenie będzie dotyczyło.

! należy jednoznacznie wskazać, kiedy wyłączenie będzie stosowane - w jakich przypadkach.

! Najczęściej stosowane jest sformułowanie „ustawy nie stosuje się do..., jeżeli”.

wyłączenia

Art. 7. 1. Ustawy nie stosuje się:

- 1) do sprawców skazanych w warunkach określonych w art. 60 § 2 Kodeksu karnego,
- 2) do przestępstw określonych w art. 148 § 1, art. 145 § 3 w związku z § 2 tego artykułu
(...),
- 3) do zbrodni określonych w (...).

Ustawa z dnia 7 grudnia 1989 r. o amnestii

wyłączenia

Art. 4. 1. Przepisów działu III–VIII oraz art. 168–174 nie stosuje się do wydobywania piasków i żwirów, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopaliną, jeżeli jednocześnie wydobywanie:

- 1) będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych;
- 2) nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym;
- 3) nie naruszy przeznaczenia nieruchomości. (...).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze:

wyłączenia

- Najczęściej używanym określeniem jest „ustawy nie stosuje się do” albo „przepisów niniejszej ustawy nie stosuje się do”. Rzadszą formą jest „ustawa nie reguluje”.
- Nie należy mnożyć wyłączeń bez potrzeby!
- Zbyt liczne wyłączenia mogą prowadzić do 'pustej ustawy'.

wyłączenia

Ustawa „nie narusza przepisów”, „przepisy ustawy nie uchybiają” lub podobne.

ustawa „nie narusza” innych ustaw stwarza liczne problemy interpretacyjne, gdyż oznacza, że przepisy danej ustawy są stosowane, ale z uwzględnieniem odrębności czy też pewnych modyfikacji wynikających z ustawy, której ma się „nie naruszać”.

Wskazuje się, że powyższe sformułowanie jest czym innym niż zwrot „nie stosuje się”, gdyż oznacza ono, że ustawę się stosuje, jednak dany przepis albo przepisy mogą nie mieć zastosowania, w przypadku gdy inna ustawa reguluje daną kwestię odmiennie.

Jednak w pewnych przypadkach w praktyce zwrot „nie narusza” jest traktowane identycznie jak zwrot „nie stosuje się”.

wyłączenia

zwrot „bez uszczerbku dla przepisów” - charakterystyczny dla prawa unijnego

- stosowanie takiego sformułowania może powodować wiele niejasności. odsyłanie za pomocą tego wyrażenia do przepisów wyższego rzędu, które i tak będą miały zastosowanie, jest zbędne;
- można go uniknąć przez dokładniejsze określenie zakresu stosowania.

Wyłączenia - przykład

Art. 4. Przepisy ustawy nie naruszają:

- 1) przepisów o ochronie danych osobowych;
- 2) ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych;
- 2a) obowiązku korzystania przy realizacji zadań publicznych z poczty elektronicznej wykorzystującej mechanizmy, o których mowa w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zwalczaniu nadużyć w komunikacji elektronicznej;
- 3) obowiązków wynikających z potrzeby współpracy z systemami teleinformatycznymi i rejestrami organów innych państw lub organizacji międzynarodowych;
- 4) obowiązków wynikających z umów międzynarodowych, jak również umów o członkostwo w instytucjach międzynarodowych, w przypadku gdy prawo danego podmiotu do członkostwa w instytucjach międzynarodowych zostało zagwarantowane aktem prawnym o mocy ustawy.

Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne

Dział I. Zasady ogólne

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi.

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Dział I. Przepisy ogólne

Rozdział 1. Przedmiot regulacji

Oddział 1. Zakres spraw regulowanych ustawą

Art. 1 Ustawa reguluje zamówienia publiczne, zwane dalej "zamówieniami", oraz konkursy, w tym określa:

1) podmioty obowiązane do stosowania przepisów ustawy; [...]

Art. 4. Przepisy ustawy stosuje się do zamawiających publicznych, którymi są:

1) jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.5);

2) inne, niż określone w pkt 1, państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej; [...]

Ustawa z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa ogólne wymagania dotyczące bezpieczeństwa produktów, obowiązki producentów i dystrybutorów w zakresie bezpieczeństwa produktów oraz zasady i tryb sprawowania nadzoru w celu zapewnienia bezpieczeństwa produktów wprowadzanych na rynek.

Art. 2. 1. Ustawę stosuje się do:

- 1) produktów, dla których przepisy odrębne nie określają szczegółowych wymagań dotyczących bezpieczeństwa;
- 2) zagrożeń związanych z produktami, dla których przepisy odrębne określają szczegółowe wymagania dotyczące bezpieczeństwa, jeżeli zagrożenia te nie są objęte przez przepisy odrębne.

Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Dział I. Przepisy ogólne

Art. 1 . Ustawa określa:

- 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków; [...]

Art. 5. 1. Ustawę stosuje się do:

- 1) osób posiadających obywatelstwo polskie:
 - a) mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) niemających miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) [...]

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii;
- 2) zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- 3) organy lub podmioty właściwe do [...]

Art. 3. Przepisy ustawy stosuje się do:

- 1) produktów leczniczych, które są środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi lub prekursorami, w zakresie nieuregulowanym w ustawie z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2301 oraz z 2023 r. poz. 605 i 650);
- 2) substancji chemicznych i ich mieszanin, które są prekursorami albo nowymi substancjami psychoaktywnymi, w zakresie nieuregulowanym w przepisach o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zadania organów administracji publicznej i innych podmiotów w zakresie systemów homologacji obejmujących:

- 1) homologację typu;
- 2) homologację typu UE;
- 3) homologację typu ONZ; [...]

3. Ustawę stosuje się do pojazdów w rozumieniu art. 2 pkt 31 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2022 r. poz. 988, z późn. zm.4)):

1) o których mowa w:

- a) art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 167/2013 z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie homologacji i nadzoru rynku pojazdów rolniczych i leśnych (Dz.Urz. UE L 60 z 02.03.2013, str. 1, z późn. zm.5)), zwanego dalej "rozporządzeniem 167/2013",
- b) art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 168/2013 z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie homologacji i nadzoru rynku pojazdów dwu- lub trzykołowych oraz czterokołowców (Dz.Urz. UE L 60 z 02.03.2013, str. 52, z późn. zm.6)), zwanego dalej "rozporządzeniem 168/2013",

Ustawa z dnia 14 kwietnia 2023 r. o systemach homologacji pojazdów oraz ich wyposażenia

Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. ??? Tworzy się Polską Agencję Kosmiczną [...]

Art. ??? Agencja podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Art. ??? Agencja realizuje zadania w zakresie [...]

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową;
- 2) zasady odpowiedzialności za naruszenie przepisów:

Art. 2. Przepisy ustawy stosuje się do lasów, bez względu na formę ich własności.

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach

Zakres podmiotów, których dotyczy ustawa

Dział I. Przepisy ogólne

Art. 2

§ 1. Przepisy ustawy stosuje się do:

- 1) podatków, opłat oraz niepodatkowych należności budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, do których ustalania lub określania uprawnione są organy podatkowe;
- 2) (uchylony)
- 3) opłaty skarbowej oraz opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych;
- 4) spraw z zakresu prawa podatkowego innych niż wymienione w pkt 1, należących do właściwości organów podatkowych.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa

Definicje

W ustawie lub innym akcie normatywnym (np. rozporządzeniu) formułuje się definicję danego określenia, jeżeli:

- 1) dane określenie jest wieloznaczne;
- 2) dane określenie jest nieostre, a jest pożądane ograniczenie jego nieostrości;
- 3) znaczenie danego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe;
- 4) ze względu na dziedzinę regulowanych spraw istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia.

DEFINIENDUM + ŁĄCZNIK + DEFINIENS

DEFINICJA RÓWNOŚCIOWA

Definicje

DEFINICJA LEGALNA – przepis, który określa znaczenie danego pojęcia używanego w ustawie w sposób wiążący – czyli taki, który obowiązuje na gruncie danego aktu normatywnego (a czasem także innych aktów, jeśli ustawa tak stanowi).

Cechy definicji:

- 1) nadaje znaczenie słowu lub wyrażeniu, które może mieć różne znaczenia potoczne, techniczne lub w języku prawnym;
- 2) może modyfikować lub zawężać/rozszerzać znaczenie słowa;
- 3) cel - zapewnienie jednoznaczności i spójności wykładni w całym akcie.

Definicja powinna być stosowana konsekwentnie – jeśli jakieś określenie zostało zdefiniowane w ustawie, to nie można tego słowa użyć w innym znaczeniu w tym samym akcie.

Definicje

Rodzaje definicji najczęściej występujące w aktach prawnych:

- 1) opisowa,
- 2) negatywna (coś nie jest czymś);
- 3) agregatowa (łączona).

Definicje

Definicje formułuje się w:

- w przepisach ogólnych ustawy lub innego aktu normatywnego (np. w tzw. słowniczku pojęć), przy użyciu zwrotu: „ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o ... należy przez to rozumieć...” – jeżeli dane określenie ma być używane w jednym znaczeniu w obrębie całej ustawy lub innego aktu normatywnego
- w danej jednostce systematyzacyjnej (np. w rozdziale, dziale, tytule) – jeżeli dane określenie ma być używane w ustalonym znaczeniu tylko w obrębie danej jednostki systematyzacyjnej
- w danym przepisie (np. jako definicję nawiasową) – jeżeli jest to pierwszy przepis, w którym występuje definiowane określenie

Definicje

§ 11. W ustawie nie zamieszcza się wypowiedzi, które nie służą wyrażaniu norm prawnych, a w szczególności apeli, postulatów, zaleceń, upomnień oraz uzasadnień formułowanych norm.

ZTP

Nie każde pojęcie musi być zdefiniowane w ustawie.

Objaśnienia nie powinny obciążać treści aktu, jeśli nie mają znaczenia normatywnego.

Objaśnienia nie służące wyrażaniu norm prawnych mogą wynikać z:

- ✓ uzasadnienia projektu
- ✓ słowniczka w dokumentacji wewnętrznej
- ✓ komunikatów lub instrukcji stosowania

Definicje

W obrębie danej ustawy lub innego aktu normatywnego niedopuszczalne jest posługiwanie się zdefiniowanym określeniem w innym znaczeniu, niż ustalone w drodze definicji.

W akcie wykonawczym nie formułuje się definicji, które ustalałyby znaczenia określeń zawartych w ustawie upoważniającej.

Definicje - przykład definicji w przepisach ogólnych ustawy

Dział pierwszy. Przepisy ogólne.

Rozdział I. Przepisy wstępne.

Art. 9. § 1. Ilekroć w Kodeksie pracy jest mowa o prawie pracy, rozumie się przez to przepisy Kodeksu pracy oraz przepisy innych ustaw i aktów wykonawczych, określające prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, a także postanowienia układów zbiorowych pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów i statutów określających prawa i obowiązki stron stosunku pracy.

ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy

Definicje - przykład definicji w jednostce systematyzacyjnej ustawy

Dział szósty. Czas pracy.

Rozdział I. Przepisy ogólne.

Art. 128. § 1. Czasem pracy jest czas, w którym pracownik pozostaje w dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy.

§ 2. Ilekroć w przepisach działu jest mowa o:

- 1) pracy zmianowej - należy przez to rozumieć wykonywanie pracy według ustalonego rozkładu czasu pracy przewidującego zmianę pory wykonywania pracy przez poszczególnych pracowników po upływie określonej liczby godzin, dni lub tygodni;
- 2) pracownikach zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy - należy przez to rozumieć pracowników kierujących jednoosobowo zakładem pracy i ich zastępców lub pracowników wchodzących w skład kolegialnego organu zarządzającego zakładem pracy oraz głównych księgowych.

ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy

Definicje przykłady

organ wnioskujący - właściwy organ państwa członkowskiego, który składa wniosek o powiadomienie o decyzji o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej w związku z naruszeniem przepisów dotyczących delegowania kierowców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i z tego terytorium lub o egzekucję takiej kary lub grzywny

system IMI - system wymiany informacji na rynku wewnętrznym, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającym decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”) (Dz. Urz. UE L 316 z 14.11.2012, str. 1, z późn. zm.¹⁾)

Definicje - przykład definicji w przepisach ogólnych ustawy w słowniczku

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) obiekcie budowlanym – należy przez to rozumieć budynek, budowlę bądź obiekt małej architektury, wraz z instalacjami zapewniającymi możliwość użytkowania obiektu zgodnie z jego przeznaczeniem, wzniesiony z użyciem wyrobów budowlanych;
- 2) budynku – należy przez to rozumieć taki obiekt budowlany, który jest trwale związany z gruntem, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych oraz posiada fundamenty i dach;
- 2a) budynku mieszkalnym jednorodzinnym – należy przez to rozumieć budynek wolno stojący albo budynek w zabudowie bliźniaczej, szeregowej lub grupowej, służący zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, stanowiący konstrukcyjnie samodzielną całość, w którym dopuszcza się wydzielenie nie więcej niż dwóch lokali mieszkalnych albo jednego lokalu mieszkalnego i lokalu użytkowego o powierzchni całkowitej nieprzekraczającej 30 % powierzchni całkowitej budynku;
- 3) (.....)

Definicje - przykład definicji w danym przepisie, tzw. nawiasowej

Rozdział IIb. Zatrudnianie pracowników w formie telepracy

Art. 67⁵. § 1. Praca może być wykonywana regularnie poza zakładem pracy, z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną (telepraca).

ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy

Art. 128. Obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo.

ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy

BŁĘDY W DEFINICJACH

- ignotum per ignotum
- idem per idem (błędne koło bezpośrednie)
- błędne koło pośrednie
- definicja za szeroka
- definicja za wąska
- za szeroka i za wąska
- błąd przesunięcia kategoryjnego

Znaczenie § 149 ZTP

§ 149. W akcie normatywnym niższym rangą niż ustawa bez upoważnienia ustawowego nie formułuje się definicji ustalających znaczenia określeń ustawowych; w szczególności w akcie wykonawczym nie formułuje się definicji, które ustalałyby znaczenia określeń zawartych w ustawie upoważniającej.

ZTP

To nie tylko przepis techniczny – to wyraz konstytucyjnej zasady legalizmu i hierarchii prawa.

Definicja określeń ustawowych, w szczególności określeń zawartych w ustawie upoważniającej w akcie wykonawczym

Trzy warunki dopuszczalności:

- 1) upoważnienie ustawowe na to wprost zezwala;
- 2) upoważnienie wskazuje określenie, które ma zostać zdefiniowane w akcie niższego rzędu
- 3) jasny cel i zakres redefinicji.

Definicja w akcie wykonawczym - przykład

Art. 2. 8. Ubezpieczenie umów przedsiębiorców zależnych obejmuje szkody poniesione przez ubezpieczającego lub ubezpieczonego w wyniku niemożności wykonania umowy sprzedaży bądź niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez kontrahenta, pod warunkiem że szkody te są następstwem zdarzeń określonych jako:

- 1) ryzyko handlowe;
- 2) ryzyko polityczne;
- 3) ryzyko nierynkowe.

9. Minister właściwy do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia, definicje ryzyka handlowego, politycznego i nierynkowego, mając na uwadze konieczność uwzględnienia rodzaju i zakresu ryzyka w umowach objętych ubezpieczeniem gwarantowanym.”.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o ubezpieczeniach gwarantowanych przez Skarb Państwa

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 maja 2010 r. w sprawie określenia definicji ryzyka handlowego, politycznego i nierynkowego (Dz. U. z 2020 r. poz. 2233):

§ 2. Ryzyko handlowe obejmuje: [...]

§ 3. Ryzyko polityczne obejmuje: [...]

Skróty

- można wprowadzić dla oznaczenia określenia złożonego, składającego się z więcej niż jednego wyrazu, które wielokrotnie powtarza się w tekście aktu normatywnego
- ma służyć skrótowności tekstu (długość tekstu uzyskanego po zastosowaniu skrótu ulegnie zmniejszeniu)
- wprowadza się w przepisach ogólnych aktu normatywnego lub jego jednostki systematyzacyjnej albo w tym przepisie tego aktu, w którym po raz pierwszy zostało użyte skracane określenie złożone
- może składać się z pierwszych liter skracanego określenia złożonego, napisanych wielkimi lub małymi literami, z jednego spośród wyrazów wchodzących w skład określenia złożonego albo z wyrazu niewchodzącego w skład tego określenia
- skrót formułuje się w postaci: „... (określenie złożone w pełnym brzmieniu), zwane dalej... („skrót”)”

Skróty

Skrót ma charakter wyłącznie redakcyjny i pomocniczy – nie tworzy nowego znaczenia.

Cechy skrótu:

Nie definiuje treści – nie mówi, czym coś jest, tylko jak będzie nazywane dalej w akcie.

Stosowany by uprościć język aktu, szczególnie gdy pełna nazwa jest długa lub występuje wielokrotnie.

Nie ingeruje w zakres normatywny, a jedynie porządkuje tekst redakcyjnie.

Wprowadzenie skrótu nie wymaga uzasadnienia normatywnego.

Skróty

Nie zamieszcza się w jednym przepisie objaśnień określeń oraz skrótów, przy jednoczesnym posłużeniu się formułą „Użyte w ustawie określenia oznaczają” - oznacza to definicyjny charakter takiego przepisu, podczas gdy przepis taki zawiera również skróty.

Formułowanie przepisów wprowadzających skróty w sposób: „przez A rozumie się również B i C”, jest niewłaściwe, gdyż sugeruje definicyjny charakter tych zwrotów. Jeszcze bardziej niewłaściwe jest umieszczanie ich we wspólnej definicji agregatowej wśród rzeczywistych definicji. W takiej sytuacji należy korzystać z innej formuły, np.: „Określenie A zastępuje określenie A albo B, albo C”. (prof. Wierczyński)

Skróty - przykłady

- ❖ działania mające na celu informowanie o jakości i cechach, w tym zaletach, rzepaku, rzepiku, soi, lnu oraz konopi, zwanym dalej „roślinami oleistymi”,
- ❖ Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, zwanego dalej „Krajowym Ośrodkiem”,
- ❖ w rozumieniu art. 151 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 671, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1308/2013”,

Skróty - przykłady

Przykłady skrótów, z których dwa pierwsze składają się wprawdzie z pierwszych liter skracanego określenia złożonego, ale są trudne w użyciu

§ 2. Przez rejestry centralne rozumie się:

- 1) centralną ewidencję wydanych i unieważnionych dokumentów paszportowych – w zakresie gromadzenia danych dotyczących paszportów, zwaną dalej „CEWiUDP”;
- 2) centralny rejestr danych o nabyciu i utracie obywatelstwa polskiego – w zakresie gromadzenia danych dotyczących obywatelstwa, zwany dalej „CRDoNiUOP”;
- 3) Rejestr Dowodów Osobistych – w zakresie gromadzenia danych dotyczących dowodów osobistych, zwany dalej „RDO”;
- 4) rejestr stanu cywilnego – w zakresie gromadzenia danych dotyczących rejestracji stanu cywilnego, zwany dalej „RSC”.

Skróty - przykład

Art. 3. 1. [...] 17) rejestr agentów – rejestr agentów ubezpieczeniowych i agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające;

18) rejestr brokerów – rejestr brokerów ubezpieczeniowych i brokerów reasekuracyjnych; [...].

Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń

Definicja a skrót

3) CSIRT NASK - Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego działający na poziomie krajowym, prowadzony przez Naukową i Akademicką Sieć Komputerową - Państwowy Instytut Badawczy;

Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa

postanowienia wspólne

§ 22. 1. W przepisach ogólnych można zamieścić odesłanie do innej ustawy lub do postanowień, o których mowa w § 4 ust. 2, tylko wtedy, gdy uregulowania w nich zawarte uzupełniają lub odmiennie regulują sprawy normowane ustawą.

postanowienia wspólne

Decydując się na wyodrębnienie wśród przepisów ogólnych tych „innych postanowień wspólnych”, należy mieć jednak na uwadze, że nie mogą to być przepisy każdego rodzaju. Mianowicie nie mogą to być przykładowo przepisy o karach pieniężnych czy też przepisy karne, gdyż ich miejsce zgodnie z § 24 ust. 1 ZTP jest na końcu przepisów szczegółowych.

Argumentum a rubrica

Dyrektywa wykładni systemowej - czyli argumentacja z miejsca, oznacza możliwości odwołania się od miejsca przepisu w systemie prawa lub w akcie prawnym.

Zamieszczenie danego przepisu w przepisach ogólnych danej ustawy oznacza, że zakres jego zastosowania obejmuje cały zakres regulacji tej ustawy i w procesie wykładni nie należy go w sposób nieuzasadniony zawęzać.

Zamieszczenie danego przepisu w przepisach szczegółowych oznacza, że odnosi się on tylko do spraw regulowanych w tych konkretnych przepisach i w procesie wykładni nie należy go w sposób nieuzasadniony rozszerzać.

Postanowienia wspólne - przykład

Art. 5. Przeliczenie wartości euro oraz innych walut obcych na złote oraz wartości złotego na euro jest dokonywane według kursu średniego walut obcych ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roku kalendarzowego poprzedzającego rok zgłoszenia zamiaru koncentracji lub nałożenia kary.

ustawa z dnia 16 lutego 2007 r.
o ochronie konkurencji i konsumentów

Postanowienia wspólne - przykład

Art. 4. 1. Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwany dalej „Prezesem UKE”, uwzględnia przy stosowaniu ustawy, w możliwie największym stopniu, wytyczne i zalecenia Komisji Europejskiej w ich aktualnym brzmieniu.

2. W przypadku zaleceń Komisji Europejskiej, które mają na celu zapewnienie zharmonizowanego stosowania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z dnia 11 grudnia 2018 r. ustanawiającej Europejski kodeks łączności elektronicznej, zwanej dalej „EKŁE”, Prezes UKE może odstąpić od stosowania tych zaleceń, powiadamiając o tym Komisję Europejską i uzasadniając swoje stanowisko.

Ustawa z dnia 12 lipca 2024 r. - Prawo komunikacji elektronicznej

Postanowienia wspólne - przykład

Art. 4a. 1. Minister właściwy do spraw informatyzacji może realizować swoje zadania przy pomocy instytucji gospodarki budżetowej, wobec której wykonuje funkcje organu założycielskiego.

2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, może być finansowana ze środków określonych w:

1) umowie, przewidującej:

a) wynagrodzenie za wykonywanie tych zadań, w tym udzielenie zaliczki, [...]

Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne

Postanowienia wspólne - przykład

Art. 4. 1. Obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.

2. Organy administracji publicznej są obowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Postanowienia wspólne - przykład

Art. 5 . Uprawniony do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, zwany dalej "uprawnionym", może użyć środka przymusu bezpośredniego lub broni palnej lub wykorzystać je do celów określonych w niniejszej ustawie wyłącznie w zakresie realizacji zadań ustawowych podmiotu, w którym pełni służbę albo w którym jest zatrudniony.

Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej

Odeśłania

§ 22. 1. W przepisach ogólnych można zamieścić odeśłanie do innej ustawy lub do postanowień, o których mowa w § 4 ust. 2, tylko wtedy, gdy uregulowania w nich zawarte uzupełniają lub odmiennie regulują sprawy normowane ustawą.

ZTP

Odeśłania

Regulacje zawarte w § 22 ZTP dotyczą odesłań do innych ustaw lub do postanowień, o których mowa w § 4 ust. 2 ZTP, tj. postanowień umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską oraz dających się bezpośrednio stosować postanowień aktów normatywnych ustanowionych przez organizacje międzynarodowe lub organy międzynarodowe.

Odesłania

Odesłanie stosujemy gdy inna ustawa lub postanowienia, o których mowa w § 4 ust. 2 ZTP, będą w całości miały zastosowanie do materii objętej regulacją ustawy, w której będzie zamieszczone odesłanie.

- jest to „odesłanie generalne” - dotyczyły całości aktu, do którego odsyłamy, a nie tylko jego fragmentu
- jeżeli inna ustawa lub postanowienia, o których mowa w § 4 ust. 2 ZTP, będą miały zastosowanie tylko do jednego lub części przepisów, to odesłanie należy zamieścić przy tych przepisach, których będzie dotyczyło

Odeśłania - przykład

Art. 3a. Obowiązku doręczenia korespondencji przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1045 i 1841), nie stosuje się:

- 1) w sprawach osobowych funkcjonariuszy Policji;
- 2) w sprawach osobowych byłych funkcjonariuszy Policji; [...]

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Systematyka przepisów ogólnych

- 1) zakres przedmiotowy
- 2) zakres podmiotowy
- 3) definicje
- 4) skróty
- 5) postanowienia wspólne
- 6) odesłania

Przepisy ogólne w akcie wykonawczym

Art. 13. 4i. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady gospodarki finansowej Funduszu oraz tryb i terminy sporządzania jego planów i sprawozdań finansowych, uwzględniając postanowienia umów i porozumień oraz racjonalne gospodarowanie środkami.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Wsparcia Policji

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Przepisy ogólne w akcie wykonawczym

§ 1. 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe zasady gospodarki finansowej Funduszu Wsparcia Policji, zwanego dalej "Funduszem";
- 2) tryb i terminy sporządzania planów finansowych Funduszu;
- 3) tryb i terminy sporządzania sprawozdań finansowych Funduszu, zwanych dalej "sprawozdaniami budżetowymi".

Przepisy ogólne w akcie wykonawczym

art. 15. 3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób, zakres i tryb udostępniania danych, o których mowa w ust. 1, mając na uwadze potrzebę usprawnienia realizacji zadań publicznych, zapewnienia szybkiego i bezpiecznego dostępu do danych oraz zabezpieczenia wykorzystania danych do celów realizacji zadań publicznych.

Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne

art. 15. 1. Podmiot prowadzący rejestr publiczny zapewnia podmiotowi publicznemu albo podmiotowi niebędącemu podmiotem publicznym, realizującym zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny ich realizacji, nieodpłatny dostęp do danych zgromadzonych w prowadzonym rejestrze, w zakresie niezbędnym do realizacji tych zadań.

Przepisy ogólne w akcie wykonawczym

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 września 2005 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu udostępniania danych zgromadzonych w rejestrze publicznym

§ 1. Rozporządzenie określa sposób, zakres i tryb udostępniania danych zgromadzonych w rejestrze publicznym, zwanym dalej „rejestrem”, podmiotowi publicznemu albo podmiotowi niebędącemu podmiotem publicznym, realizującym zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny ich realizacji.

„Nie taki przepis ogólny straszny, jak go źle napisano”.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Aleksandra Rybicka

arybicka@rcl.gov.pl

501 230 555